

Handlingsplan för perioder av extrem hetta i Sunne kommun

Antagen av kommunstyrelsen 2014-09-16, § 105

Inledning	sid 3
Definition	sid 3
Omgivningsfaktorer	sid 3
Nulägesbeskrivning	sid 3
Mål	sid 4
Framtidens värmeböljor	sid 4
Vilka effekter har värme på människan	sid 4
Hur kan man skydda sig	sid 5
Övriga effekter av värmeböljor	sid 5
Identifierade riskgrupper	sid 6
Var finns riskgrupperna i Sunne	sid 6
Vad görs idag	sid 6
Vilka ytterligare åtgärder skulle kunna vidtas	sid 6
Vilka svalkande evakueringsplatser finns i Sunne	sid 7
Framtida förebyggande åtgärder	sid 7
Resume´	sid 8
Bilaga	
Inventering av boenden	sid 9-11

Inledning

Mycket pekar på att klimatet håller på att förändras. Under de senaste hundra åren har den globala medeltemperaturen ökat med ca 0,8 grader. Bara de senaste trettio åren har ökningen av temperaturen varit drygt en halv grad.

Vissa forskare hävdar att den snabba ökningen sannolikt kan kopplas till de senaste århundradenas ökade koldioxidutsläpp.

Utifrån mätningar och statistik (s.k. klimatmodeller) så tror man att temperaturförändringen i Värmland år 2100 kommer att vara 5 graders värmeökning. (vid oförändrat koldioxidutsläpp) Skulle vi lyckas bromsa utsläppen av koldioxid skulle det ändå innebära en temperaturökning med cirka 4 grader. Temperaturökningen innebär att maxtemperatur liksom minitemperatur ökar, skillnaden mellan dag och natt blir mindre samt en ökad risk för sommartorka och extremväder.

För att uppnå en god beredskap och hantering av värmeböljor i Sverige behöver synen på värmebölja ändras. Värmebölja kan inte längre ses som en extraordinär händelse som sällan inträffar. I stället bör beredskapen för värmeböljor läggas in i den årliga cykeln av säsongsbundna händelser.

Definition

Enligt SMHI:s definition är en värmebölja i Sverige lika med ”en sammanhängande period då dygnets högsta temperatur överstiger 25 grader i minst 5 dagar i sträck och nattemperaturen inte understiger 20 grader”. Definitionen av värmebölja är inte den samma i andra länder och klimatzoner.

Omgivningsfaktorer

Faktorer som har stor betydelse för effekterna av värme är bl.a. luftfuktighet, nattemperatur och hur ”van” populationen är med värme. Sverige är ett förhållandevis kallt land och därmed anpassat till kalla förhållanden. Effekterna av värmen märks därför mer vid lägre temperaturer än i länder anpassade till värme.

En annan viktig faktor i framförallt storstäder är den s.k. värmeöeffekten. Människors bostäder och möjligheten att finna svalka i staden i form av parker, vattendrag och miljöer med luftkonditionering är också viktiga förhållanden för värmeböljors effekter.

Nulägesbeskrivning

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att belysa fenomenet värmebölja, analysera effekterna av dem och inventera behovet av beredskapsåtgärder i samband med att dessa inträffar. Syftet är att öka kunskapen och ha en god beredskap för den påverkan som ett förändrat klimat har på samhällets funktioner.

Länsstyrelsen i Värmland har via utbildningsdagar (12/9-2011) också påtalat vikten av att ha en beredskap för en eventuell värmebölja. En god beredskap kan inte bara minska de negativa effekterna, utan även underlätta för allmänheten och i förlängningen kanske rädda liv.

Inom flera verksamheter t.ex. vård- och omsorg finns ett behov av att upprätta handlingsplaner, rutiner och informationsmateriel.

I arbetet med att ta fram denna handlingsplan har en viktig del varit att identifiera riskgrupper, identifiera var i samhället dessa finns samt att inventera befintliga resurser.

Mål

Att skapa förutsättningar för en bättre beredskap vid värmeböljor. Handlingsplanen ska vara ett stöd för allmänhet och personal.

Framtidens värmeböljor

Värmeböljor kommer troligtvis att bli vanligare i Sverige i framtiden. Forskare vid SMHI har beräknat att extremt varma perioder som hittills inträffat ungefär vart tjugonde år i genomsnitt kan inträffa vart tredje eller femte år i slutet av detta århundrade. Temperaturer på 40 grader kan bli aktuella vart tjugonde år i södra Sverige.

Hälsoeffekterna av värmeböljor kan i framtiden bli mer dramatiska än vad de hittills tillgängliga studierna visar. Skälet är helt enkelt att hälsostudierna baseras på befintligt klimat, inte på det framtida klimatet.

Vilka effekter har värmen på människan

Man räknar med att så många som 1/3 av befolkningen tillhör en riskgrupp av något slag och därmed vara i farozonen vid värmeböljor. Men alla blir berörda av värmen både i positiv och negativ bemärkelse. Hjärnan är den del av människan som påverkas mest och som kan ge de allvarligaste komplikationerna.

Symptom:

- Minskad matlust vilket kan innebära svårigheter för äldre som redan tidigare äter dåligt.
- Minskad ämnesomsättning
- Lättja, orkar inte företa sig så mycket
- Kärilvidgning vilket ger svettningar
- Uttorkning
- Flämtningar
- Hallucinationer
- Håglöshet
- Svårigheter att få i barn mat och dryck

Hur man kan skydda sig

I Sverige är byggnader och infrastruktur främst anpassade för kalla förhållanden. Klimatanläggningar i byggnader är inte standardmässigt installerade även om förekomsten har ökat.

Lindrande åtgärder vid värmeböljor är t.ex.

- Lätt klädsel
- Tillgång till skugga
- Skydd för damm och direkt sol som parasoller och grönska
- Mycket dryck men ej alkohol och söta drycker
- Undvik solen mitt på dagen
- Stäng ute värmen på dagarna och vädra nattetid
- Vistas om möjligt i källarlokalerna och luftkonditionerade lokaler
- Fläktar kan ge svalka men i extremt varma rum finns risk för uttorkning
- Duscha svalt
- Kyl med kalla objekt såsom vetekudden i kylan, isklampar m.m.
- Vattenkylning – blött blir kallt. Fukta kropp, ögonbryn, blöta handledskydd osv.
- Viktigt med kläder och huvudbonad på barnen för att skydda kropp och knopp mot solen.
- Barnen bör stanna inomhus men måste barnet ändå vistas ute är solkräm med hög solskyddsfaktor ett måste.

Övriga effekter av värmeböljor

- Dödligheten ökar främst bland äldre och personer med sämre hälsotillstånd.
- Varma bilar är en dödsfälla
- Torra marker ger större brandrisk
- Vidsträckta bränder ger sämre luftkvalité och sot i luften
- Vattenförsörjningen kan hotas genom nedsmutsade vattendrag, ytvattentäkter och grundvattentäkter
- Vattenkvalitén försämras och kan ge dödliga sjukdomar. Ökade temperaturer kan leda till större bakterietillväxt i vatten. Behov av svalka ökar, fler badar utomhus med större risk för sjukdomar och drunkningar
- Matförgiftningar ökar där salmonellabakterien står för flertalet fall
- Insektrelaterade problem ökar såsom flugor, knott, bin, getingar, bromsar osv.
- Djurhälsan påverkas.
- Behov av energi för kylning ökar
- Värmen påverkar en större del av samhällsviktiga sektorer såsom pressad personal på boenden, sjukhus, bussar m.m.
Värt att notera är att värmeböljor inträffar då personal är på semester och underbemanning inte är ovanlig
- Åskoväder som påverkar samhällets olika funktioner bl.a. telefoni, larm, el

Identifierade riskgrupper

- Äldre personer med sämre förmåga att reglera kroppstemperaturen
- Personer med vissa sjukdomar t.ex. hjärt- och kärlsjukdom, KOL, diabetes mm
- Personer som är sängliggande
- Personer med funktionsnedsättning, som t.ex. har svårigheter att förflytta sig
- Personer med demenssjukdom
- Personer med psykisk sjukdom
- Överviktiga
- Ensamboende gamla och/eller sjuka personer med liten eller ingen tillsyn
- Spädbarn upp till 6 månader
- Barn mellan 6 månader upp till 1 år
- Barn från 1 års ålder och uppåt

Var finns riskgrupperna i Sunne kommun

- Boenden inom äldreomsorg
- Boenden inom LSS-verksamheten
- Boenden inom socialpsykiatri
- Ordinärt boende (hemtjänst)
- Förskolor/familjehem

Vad görs idag

Sköterskor/distriktssköterskor informerar personalen i respektive personalgrupper om hur man skall agera för att skydda kunder/patienter/boende inom olika verksamheter vid situationer med stark värme.

Utbildad förskolepersonal informeras om riskerna, oftast är endast en förskola öppen under juli.

Informationsbroschyr, framtagen av medicinskt ansvarig sjuksköterska, med tips och råd finns upptryckt.

Fläktar finns i varierande omfattning vid boenden.

Vilka ytterligare åtgärder bör vidtas och var ligger ansvaret

- Informera om extrem hetta och förebyggande åtgärder för all sommarpersonal vid vikarieintroduktionen
Ansvar: Medicinskt ansvarig sjuksköterska och resp. ansvarig sjuksköterska
- Inventera förråd av fläktar på respektive boende och vid behov införskaffa flera
Ansvar: Respektive enhetschef
- Inventera och kartlägg samtliga kunder i hemtjänsten, så att de med få insatser/lite tillsyn kan få mer tid och hjälp vid svår värme (extra besök)
Ansvar: Respektive enhetschef (hemtjänsten)
- Använd intranät och hemsida för information till personal och allmänhet. Information kan även spridas via radio bl.a. med uppmaning om att ”bry sig om varandra” - titta

till sin granne

Ansvar: *Utsedda webbredaktörer*

- Inventera kalla utrymmen på boenden såsom källare
Ansvar: Respektive enhetschef ev. i samråd med vaktmästare
- Inventera sängförråd på boenden. Dessa kan användas vid evakuering av personer från ordinärt boende
Ansvar: Respektive enhetschef ev. i samråd med vaktmästare
- Mobilisera anhöriga och frivilliga organisationer
Ansvar: Anhörigsamordnare i samråd med kommunens ledningsgrupp
- Vid en längre tids värmebölja inventera vilka verksamheter/aktiviteter som kan stå tillbaka/stängas under en period
Ansvar: Kommunens ledningsgrupp
- Dokumentera händelser och vidtagna åtgärder för att kunna utvärdera och dra nytta av det i framtiden
Ansvar: Av ledningsgruppen utsedd person i samråd med kommunens säkerhetssamordnare
- Att personal vid den/de öppna förskolorna följer de rutiner som finns runt extrem hetta/värmebölja
Ansvar: Respektive rektor/verksamhetsansvarig

Vilka svalkande evakueringsplatser finns i kommun?

- Ishallen
- Sporthallen
- Källaren på vissa boenden: t.ex. Brogården, Hagen, Allegården.
- Kyrkor
- Kulvert under Fryxellska skolan
- Kulvert under Lysviks skola

Framtida förebyggande åtgärder

- Vid nybyggnation och reparation av fastigheter bör man se över möjligheten att installera klimatanläggningar direkt, detta kommer att spara tid och pengar den dag behovet uppstår. (miljömässigt en dålig ide då sommaren är den del av året då man kan och skall spara energi och AC-anläggningar är energikrävande)
- GIS = geografiskt informationssystem. Ett verktyg som idag mest används av lantmäteri och tekniska enheten för att mäta ut bl.a. fastigheter. Detta verktyg kan utvecklas för att kartlägga/identifiera var riskgrupper/sårbara grupper finns i samhället. Goda exempel på detta finns bl.a. från Botkyrka kommun, se Climatools. Informationen kan ge en god bild av riskgrupper, evakueringsställen osv.
- SMHI håller på att ta fram ett verktyg för längre värmeprognoser för att man ska kunna förbereda sig för en värmebölja som ligger en - flera veckor fram i tiden

Resumé

Att jordklotet blir varmare visar mycket statistik. Vi måste vänja oss vid varmare klimat och förbereda oss för att motstå höga temperaturer. Men vissa grupper i vårt samhälle har svårare att freda sig mot värmen, det är enklare att skydda sig mot kylan då vi är vana vid kalla perioder. Småbarn, äldre, funktionshindrade, psykiskt sjuka, vissa sjukdomstillstånd osv kräver insatser och hjälp från oss för att orka med längre värmeperioder. Det är här denna handlingsplan kommer in. Att göra oss uppmärksamma på att alla inte mår bra av värme trots att vi längtar efter sommaren när vintern känns kall. Vi kan inte sätta oss in i hur det kan kännas för en sängliggande som svettas, dricker för lite och mår allmänt dåligt eller ett barn som inte kan tala om vad som är fel när det är varmt och törsten sätter in. Där måste vi lära oss att tolka signaler och förstå.

Materialet sammanställt av: Gun-Britt Pettersson säkerhetssamordnare, Sunne kommun, Ulla Engström MAS, Sunne kommun, Birgitta Friberg verksamhetschef BIN, Sunne kommun och Cathrine Larsson verksamhetschef vård och omsorg, Sunne kommun.

Inventering av boenden och dess möjligheter

Särskilt boende (gruppboende)

Brogården:

Särskilt boende i Sunne (2 vån) med 63 lägenheter fördelade på 7 avdelningar varav 3 avdelningar är för personer med demenssjukdom. Personal finns dygnet runt.

Fastigheten togs i bruk 1971 och är byggd i tegel. På Brogården finns också dagverksamhet för personer med demenssjukdom. Byggnaden inrymmer en stor samlingsal, stort tillagningskök och biutrymmen såsom förråd i källaren. Under hela fastigheten finns källarutrymmen med bl.a. en gymnastiksal. Reservkraft finns förberedd.

På Brogården finns evakueringsmöjligheter, hit skulle många personer kunna flytta vid kriser av olika slag såsom längre elavbrott och vid extrem värme. Ett antal sängar finns sparade i källaren, men en inventering bör göras.

Fastigheter inrymmer också kontor för enhetschefer, sjuksköterskor, hemtjänstgrupper och vaktmästare. Vaktmästare finns viss tid.

12 av kommunens leasingbilar finns placerade vid Brogården.

Hagen:

Särskilt boende i Sunne med 14 lägenheter. Dessutom finns 1 avdelning med svikt och växelvård för 20 personer. Personal finns dygnet runt och kommunens nattsjuksköterska utgår härifrån.

Fastigheten inrymmer även vårdcentral med cafeteria och lokaler för sjukgymnastik och kommunrehabiliteringen. Under större delen av fastigheten finns stora källarutrymmen (bl.a. kommunens hjälpmedelsförråd)

Ingen reservkraft finns. Mindre kök finns på respektive avdelning. Vaktmästare finns viss tid.

Salla:

Särskilt boende centralt i Sunne (4 vån) byggt 1995 med 52 lägenheter fördelat på 6 avdelningar. (vissa lägenheter kan det bo par i)

Personal finns dygnet runt.

Fastigheten inrymmer även kontor för enhetschef och sjuksköterska.

Lägenheterna kan bli mycket varma, då det är ett högre hus, speciellt våning 1 och 4.

Källare saknas. Mindre kök finns på varje avdelning. Stor innergård men dåligt med skugga/svalka.

Sjövik:

Särskilt boende i Lysvik i nära anslutning till Fryken (1 vån) med 14 lägenheter i den södra delen. I den norra delen finns vanliga hyreslägenheter. Personal finns dygnet runt.

Fastigheten byggdes 1968. Källarplan. Kök med tillagningsmöjligheter. Fastigheten inrymmer även kontor för enhetschef, sjuksköterskor och hemtjänstgrupp.

Seniorboenden

Allegården:

Seniorboende centralt i Sunne (4 vån) byggt 1981 med 60 vanliga hyreslägenheter. Vissa hyresgäster i denna fastighet har kontakt med hemtjänsten, medan andra ”sköter sig själva”. Fastigheten inrymmer ett stort tillagnings- och serveringskök som serverar hemtjänsten (matdistribution) skolor och vissa särskilda boenden.

Källarutrymmen finns i liten omfattning.

Två hemtjänstgrupper har sina grupplokaler här. Vaktmästare finns viss tid.

Kålsgården:

Seniorboende i Västra Ämtervik (1,5 vån) med 22 vanliga hyreslägenheter. Vissa hyresgäster i denna fastighet har kontakt med hemtjänsten, medan andra ”sköter sig själva”. Kök med tillagningsmöjligheter (för närvarande i privat regi). Källarutrymmen finns.

Fastigheten inrymmer kontor för hemtjänstpersonal och sjuksköterska.

Uddebo:

Seniorboende i Gräsmark (2 vån) byggt 1989 med 20 lägenheter. Vissa hyresgäster i denna fastighet har kontakt med hemtjänsten, medan andra ”sköter sig själva”.

Fastigheten inrymmer kontor för hemtjänstpersonal och sjuksköterska.

Begränsat källarutrymmen. Kök med vissa möjligheter finns i fastigheten.

Ordinärt boende (hemtjänst)

I Sunne finns 7 hemtjänstdistrikt fördelade på 3 enheter. Tillsammans täcker de Sunne kommuns yta.

Enhet 1 – Allegården, Blomman och Älvkullen.

Enhet 2 – Lysvik och Östra Ämtervik

Enhet 3 – Gräsmark och Västra Ämtervik

Hemtjänsten serverar personer i ordinärt boende utifrån behov (beviljat bistånd).

Vid eventuell period av extrem hetta så är personer i ordinärt boende den grupp som kan vara svårast att nå, just pga att hemtjänsten inte har någon kontakt med dessa. En annan försvårande omständighet kan vara avstånd.

I Sunne finns 3 nattpatruller som bistår personer i ordinärt boende och till viss del på seniorboenden.

Stödboende inom socialpsykiatri

Frykängen

Stödboende i Sunne (1vån) med 15 lägenheter för personer med långvarig psykisk sjukdom. Personal finns dygnet runt. Källare saknas. Kök finns med tillagningsmöjligheter.

LSS: boende och personlig assistans

Ett antal boenden för personer med funktionsnedsättning. Dessutom bor ett stort antal personer med funktionsnedsättning i ordinärt boende med stöd av personliga assistenter.

Kvarngatans gruppboende

Inryms i ett hyreshus centralt i Sunne, ca 10 lägenheter. Personal finns dygnet runt. Svårigheter att finna svalka vid värmeböljor.

Timotejvägens gruppboende

Fastighet med 6 lägenheter i Sunne (1 vån). Uteplatser och trädgård. Personal finns dygnet runt.

Brogårdsgatans gruppboende

Fastighet med 5 lägenheter i Sunne (1 vån). Uteplatser och trädgård. Personal finns dygnet runt.

Skogsläntans gruppboende

Tillbyggnad (8 lägenheter) på äldre fastighet, stenhus. Källare finns på den äldre delen av fastigheten. Personal finns dygnet runt. Stort tillagningskök finns. Uteplatser, trädgård och närhet till skog.

Boställsvägens gruppboende

Nybyggd fastighet med 10 lägenheter i Sunne (1vån) Uteplatser finns men ingen trädgård. Personal finns dygnet runt. Svårigheter att finna svalka vid värmeböljor.

